

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:		Manuscrisele se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană” iar banii de prenumără- țiune și inserțiuni administrațiunii „Tipog- rafia și Librăria diecezană” în Caransebeș Telefon Nr. 30.	Prețul inserțiunilor:	
Pe un an	50 Lei		Pentru publicațiuni oficioase, concurse, edicta etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 30 Lei, până la 200 de cuvinte 45 Lei, de aci în sus 60 Lei.	
Pe jumătate de an	25 „			
Pe un pătrăr de an	12½ „			
Un număr	1 Leu.			

PENTRU SCĂDEREA MORTALITĂȚII ÎNTRE COPII.

A P E L U L

A. S. R. PRINCIPESA ELENA

Moștenitoarea tronului României.

Mă adresez întâia oară poporului nostru cu dragoste de el, cu setos suflet de jertfă și cu vie grijă pentru pacea, sănătatea și mântuirea lui.

Mă adresez acum de-abia pentru că m'am silit singură, să pătrund și să deslușesc bine care sunt păsurile și nevoile lui.

Vreau, din ceasul acesta, luând pildă dela vrednicile și milostivele Domnițe din trecut, dela Toți căfi s'au ostenit și se ostenesc pentru viața și izbăvirea poporului și în deosebi dela Acea care este astăzi Icoana noastră a tuturor, Maria, Doamnă și Regină a României, să sprijin și să lupt pentru tot ce ajută la înlăturarea suferinței celor mulți.

De când trăește în inima mea, inima nobilă și dăruitoare a acestui popor, gândurile mele, lupta lui e lupta mea, aspirațiile lui sunt năzuințele și temeiul întregului meu suflet.

Cu nespuse durere am văzut că cel mai greu păs al nostru e copilul, că pierderea noastră cea mai mare e viața lor, e răirirea populației prin mortalitatea copiilor.

Acea ce clădește un Stat și-i dă putere și durată e populația lui, e desimea oamenilor, e sănătatea lor. Pentru aceasta, toate silințele noastre, tot avântul sufletelor culturale, toată trudirea celor ce călăuzesc și învață trebuie să ducă la sporirea și întărirea elementului de baștină.

Răsboiul a rărit și a slăbit populația. Boalele cosesc fără milă. Sărăcia de după răsboi le întinde mereu; nici buruiana nu cutropește așa de iute țarina nelucrată. Ofica înfloreste, iar la țară, mortalitatea copiilor crește înspăimântând gândul. O statistică arată că în vechiul regat mor în fiecare an peste 150.000 de copii; un răsboi nu nimicește mai multe vieți. Trei sferturi din morții noștri sunt

copii. Toți aproape pier cu zile. Cine-i caută; cine-i vede! Mamele sunt istovite de muncă, pentru că ele duc toată povara și apăsarea vieții.

E adevărat că țara noastră a fost fruntea tuturor cu nașterile copiilor, dar tot în frunte suntem astăzi cu mortalitatea lor.

Trebuie deci, cu orice preț, cu orice sacrificiu și trudire, să păstrăm și să chivernisim viața copiilor. Această viață e marea zestre a României, și către ea se duce întâiul meu gând de jertfă și de muncă.

Tot ce s'a făcut și se face, toată osteneala bunelor noastre românce, toată grija și silința asistenței Statului nu pot să prididească încă boalele; răul și neștiința de pretulindeni. E nevoie, pentru aceasta, de toată truda și ajutorul obștesc.

Drept aceea, doresc și Eu, să ridic în capitala Țării un mare spital pentru căutarea și vindecarea copiilor, ori de unde ar veni și ori ai cui ar fi; doresc apoi să leg de acest așezământ o școală practică de infirmiere și să înființez cât mai multe echipe ambulante pentru asistența sanitară la țară.

Sunt trei opere de osteneală și de nespuse jertfe bănești.

Eu aduc ofrandă grija, nepregetarea și dinarul meu, dar fac un călduros apel și către Țară, către toți căfi au și pot să ajute. Mă gândesc la cât pot să facă neobositele noastre Doamne, Preoții în biserică și în activitatea lor misionară, Invățătorii, Ofițerii, Șefii autorităților administrative și Poporul însuși, din dărnicia și mila lui firească.

E întâia mea răgămintă către Țară și o fac din suflet pentru sufletul ei, pentru copiii noștri, ai tuturor.

Fie care ofrandă, mare sau mică, o socotesc ca o putere cercască pentru păstrarea vieții unui copil.

Din Palermo 1923

E L E N A

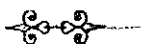
PRINCIPESA MOȘTENITOARE
TRONULUI ROMÂNIEI

Orice danie se va depune la Banca națională a României și la sucursalele ei pe numele „Pentru fondul A. S. R. Principesa Elena”. Cu fiecare danie se va înainta și lista de numele și adresa dăruitorilor.

Alte lămuriri în legătură cu aceasta, se vor cere dela Cancelaria Palatului Princiar. Șosoua Kiseleff.

* * *

Publicăm cu plăcere Apelul A. S. R. Principesei Elena moștenitoarea Tronului României și invităm cu insistență pe P. On. Dni protopresbiteri și pe On. D. preoți, ca prin predici și prin alte mijloace potrivite să îndemne pe credincioși a contribui după puterile lor pentru scopul uman și creștinesc, în serviciul căruia s'a pus A. S. R. Principesa Elena. Oricine jertfește pentru a scăpa viața copiilor, cari formează neamul românesc de mâne, își câștigă o comoară cerească mai prețioasă decât toate comorile pământești.

Primii gramatici bănățeni.

XIII

Paul Iorgoviciu 1764 — 1808

și

Mișcări culturale bănățene.

(Urmare și sfârșit)

Cu toate astea prietenul îl îndeamnă, că totuș ar fi conștient, că însuși Iorgoviciu să mai ceară odată aceasta diregătorie și să o ceară cu scrisoare! Făcutau ori ba și că mai avutau peste tot timp fizic, a face petiția din vorbă, nu putem ști. El s-a îmbolnăvit repentin și foarte greu de durere de pânțece, carea i-a muncit cumplit două zile. În 21 Martie 1808, a repausat în brațele nepotului său Iosif, pe atunci student univertzitar. Tot avutul său l-a testat altui nepot, Petru, mai mic de ani, ca să aibă cu ce studia.

Medicul curant a fost Dr. Kleinhapel. Zice-se, că îndată ce a beut din leacurile ordinate, starea obiectivă a suferindului s'a înrăutățit notabil. Presupun unii, că ar fi fost adăpat cu otravă, de cătră antagoniștii săi, clericii sârbi.

Alttel o răpunere așa „brevi manu”, a unor oameni incozomi nu eră ceva raritate, pe acele vremi tulburi. Făceau de acestea păturile mai bune deopotrivă ca și poporul de jos!

Intre cei cari cer la împăratul de director pe Iorgoviciu, vedem că primează protopreotul Logojului Ștefan Atanasievici. Despre dânsul s-a descoperit acuma câțiva ani, că eră pe la 1815—7 vădov, și că se numera între pretenzenții bățului arhipastoral dela Arad.

Comitele Ludovic Rhédey, prefectul din Orade, îl candidează, în locul al IV-lea, dar îl și denigrează în aceeaș vreme, la curtea din Viena zicând, că nu e poliglot și că e preot de mir. Românii însă îl au în drag și-l vreau de episcop.

Episcopul Vulcan dela Oradea, *confidentul împăratului în cauza complinirii scaunelor dela Sibiu și Oradea*, nu-l vrea pe Atanasievici, deși recunoaște, că românii l-ar primi bucuros — Vulcan milita aprig pentru isbutirea lui Nicoară. — Sinodul electoral sârbesc, pentru alegerea de episcop la Arad, ținut în Iunie 1816, declară în actele oficiale, că Atanasievici are aptitudini de a sta în fruntea unui protopopiat, dar îi lipsit de orice cultură mai înaltă și n'are acel grad ierarhic, la care se pregătește cineva pentru episcopie (adecă nu e călugăr și arhimandrit); iar a sări peste acestea nu permite disciplina bisericească. El înăuș e conștient de calitățile lui reduse, dreptce a dat declarație înaintea sinodului diecezan, (de sălă bucuros!) asigurându-l, că nu se crede capabil și vrednic de această demnitate înaltă, și nici nu știe cum a ajuns în astfel de candidări.

Mitropolitul din Carlovăț Ștefan Stratimirovici, mai opină, că Atanasievici și alți protopopi și preoți români, văduvi, desprețuesc monahizmul și se subtrag voturilor lui, dar pentru aceea totuș vreau să parvină la demnitatea episcopală.⁴¹⁾

Amintirăm mai sus, că unul dintre semnatarii memoriului bănățan, prezentat monarhului, e și *Gheorghe Petrovici*, protopresbiterul Belințului. (a Hasiașului, Hisiașul de azi) Acesta avea o rudă, ori poate un frate, mai tiner în Pesta, cu numele *Naum* (Antoni) Petroviciu, carele luă parte activă la toată mișcarea culturală bănățană, dislocată o bucată de vreme în Pesta.⁴²⁾

În 1815 la Buda își tipări primul debut, niște „Versuri” cu dta 2 Decembrie, la aniversarea „domnului Uroș Ștefan Nestorovici”, dedicându-i-le „întru adâncă umilintă”:

„Curi, Române, de departe,
Vino și tu, Serbe, frate,
Astăzi cu toți, să săltăm.

Cu glas mare să cântăm,
Căci Uroș, iar se iveaște,
Zioa sa o prăzduiaște.”

Versurile fură tipărite pe spesele lui Nico-lae Roja, macedo-român și membru în conziliul pentru administrarea fondului școlar din Pesta, „designat de cetățenii și negustorii români”. La aceasta corporație selectă, versuitorul răgușit,

⁴¹⁾ Ioanoviciu I. c. 166; 178; 179; 181; 188; 189; 245—6 și 270.

⁴²⁾ Iorga lit. soc. 18 p. c. II 320—3; 322; (320—341) 420—430.

Naum Petrovici era un fel de secretar de birou. Ii ziceau „a mai sus laudatei deputației (școlilor din Bănat) juratul cancelist.“

Preste doi ani tot în Buda versuitorul avea slujba de „perceptor regal“ și scoate de sub teascurile univerzității: (1818) „*Pedagoghia și Metodica* pentru învățătorii școalelor orășanești și sătești“, e traducere după vre-un Villoume „Villom“.

Prefața e redactată în Buda la 1 Iunie 1817 și se aduc mulțămiri mari directorului crăesc al școalelor din „tractul Cianadului“ Nicolae Popoviciu Horga, paroh în Seleuș; (jud. Arad) cea care a tipărit la Buda în 1807 „Oglinda arătată omului înțelept“. ⁴³⁾

Popoviciu Horga a plătit tiparul pentru *Pedagoghia* din vorbă. Cartea are și o a doua Prefață, în carea Naum Petrovici se apără de invinuirea că „au năvălit toți din toate laturile a tipări cărți“ și semnaleză pe câțiva dintre românii zeloși din Buda, el: „al fundurilor școalelor de leagea grecească neunită națională în crăimea Ungariei crăesc perceptor“. Cu doi ani înainte de publicarea cărții, el anunțase această operă.

Știa el scrie și pe nemțește; în 1819, tipărește la Buda un prezent de anul nou „*Neujahrs Geschenk*“, cătră „domnii și doamnele târgoveți și târgovețe, (orășeni și orășence) din Pesta, de nație românească“.

Aduce elogii lui Nestorovici „directorului“, din vrednicia căruia a progresat așa de frumos tinerimea școlară a neamului românesc.

Di Iorga spune, că Naum Petrovici ar fi mers în 1816 profesor de pedagogie și metodică, la Arad, în locul lui Mihuț, avansat la Caransebeș. ⁴⁴⁾ Trebuie că e greșeală la mijloc! Am văzut, că locul lui Mihuț l-a căpătat Dumitru Constantini. Istoria institutului nu știe de profesor Naum Petrovici. ⁴⁵⁾

Dacă pentru tipărirea opurilor lui Naum Petrovici, plăteau: Nicolae Roja și Popoviciu Horga, el la rândul lui, încă a ajutat în 1819 cum am văzut mai sus ⁴⁶⁾ pe dascălul din Pesta Gheorghe Montan, să-și tipărească nemțește cărțuția sa, o istorioară compendioasă, despre nația vlahică din Dacia și Macedonia. ⁴⁷⁾

Deși Pavel Iorgoviciu se stinse timpuriu, focul aprins de el nu-l putură stingea! Ba din contră, mistui el rând pe rând pe toți, cei cari

mai încercau să stingherească desrobirea sufletului și minții românești, obezile din prepotenții bisericii sârbești.

Portretul lui Paul Iorgoviciu, ce ni s-a păstrat, îl arată de un bărbat cevaș mai înalt ca de statura mijlocie. Mai mult slab ca gras. E zăgrăvit pe când era cam de 35—8 ani. Mustețele sunt rase, barba cotlet, cu o vorbă obrazilul i-a fost ca la un lacheu de curte. Sprâncene stufoase și binișor îmbinate.

Capul coperiț cu păr bogat, pe jumătate tuns. Ochi mari castanii, căutătura tristă și obosită.

Desigur pentru cazul, că acest bărbat, cult, talentat, călătorit, diligent și neînfricat, trăia mai îndelungat și avea parte de o tihnă sufletească binemeritată, producea incomparabil mai mult, ca: *Gramatica șematică*, *Lexiconul neleterminat* și „*Scurta istorie a românilor din Dacia*, descrierea celor mai faimoși împărați, filozofi și bărbați ai anticității“.

Despre lexicon știm, că a fost corijat, amplificat, ciselat de dr. Iosif Iorgoviciu. A fost utilizat de preotul din Pesta Teodorovici, la redactarea *Lexiconului nostru mare de Buda* din 1825.

Așa se știe, că protopopul Petru Iorgoviciu, a supravețuit pe feciorul său Iosif, deci lexiconul ar fi ramas la el și la erezii lui. Cert însă nu știm nimica. *Se prea poate, să mai fi lucrat Pavel Iorgoviciu și alte opere, în afară de ceste trei cunoscută până acuma, cari, ori că numai fragmente din ele, să fie pe undeva, bunăoară în Vârșăț la oraș, ori la episcopie.*

Până bine decurând istoria literaturii noastre ținea, că Paul Iorgoviciu, a tradus și publicat mai întâi pe limba noastră Alexandria la Sibiu, în 1794. ⁴⁸⁾ Alții socoteau, că e fătul lui Demetriu Eustatievici, gramatist și director școlar în Brașov. ⁴⁹⁾ Az se știe pozitiv, că în 1713, a fost primadată tipărită. Nu știm însă locul unde și de cine. ⁵⁰⁾ Az nu avem nici un exemplar din această ediție. ⁵¹⁾

⁴³⁾ Dr. Mihail Gaster *Literatura populară română*, Bucur. 1888 pag. 14 (7—31); rev. „*Transilvania*“ Sibiu 1877 (an. X) pag. 277 nota 1. G. Popescu, *Curs elementar de istor. literaturii române*, I, Bucur. 1878 pag. 51.

⁴⁴⁾ „*Națiunea*“ Budapesta 1911 Nr. III pag. 67 nota 5.

⁴⁵⁾ Fr. Ios. Sulzer in *Gesch. des transalpinischen Daciens*, Wien III Band, 1782 pag. 39 Nr. 27; o citează, dar nu o descrie mai prezic. E desigur cea cunoscută de Del Chiaro din 1713. *Istor. delle moderne rivoluzioni della Valachia*, Veneția 1718 pag. 44.

Del Chiaro e din Raguză, a fost preceptorul beizadelor (prinților) vodei Nic. Mavrocordat (1710—14). In cartea sa a descris țara, natura, datinile religia, viața politică, economică, culturală și militară a Munteniei. *Iorga Lit. sec. 18*, o. c. I 40—1; 57; 162; 422; 429 II 187.

⁴⁶⁾ *Hajdau* Etimologicum Magnum Romaniae, tom. I—Buc. 1886 pag. 858—861. *Idem* Cuvente den bătrâni. Buc. II, 1879. pag. XXXI T. *Cipariu* *Analecte Literari*, Blaj 1858 pag. XXVII. *Idem* *Arhiv. pentru filologie și istorie*, Blaj 1870 Nr. XXXV pag. 684—5. Dr. George Pascu *Istor. literaturii române*, din sec. XVII Iași 1922 pag. 36 (33—37) 6; 169; 170.

⁴⁷⁾ Cu ocazia întoarnării la Arad a episcopului Pavel Avacumoviciu. (ultimul episcop sârb la Arad). Horga, după părerea lui Nic. Roșu, o cei mai intelectual și moral subiect în tot clerul Aradului. Horga a cerut protopopia din Buteni. Avacumoviciu a dat-o altuia, care i-a plătit 14.000 fl.

⁴⁸⁾ o. c. II 429.

⁴⁹⁾ *Viața* o. c. 13; 14; 39.

⁵⁰⁾ „*Foia Diecesană*“ Nr. 22 ex. 1922 pag. 4.

⁵¹⁾ *Iorga Ist. lit. rom sec. 18* o. c. II. 285; 311; 313; 315; 318; 338—9; 428—9 și 470.

Cea tipărită în Sibiiu, la 1794, nu e de Paul Iorgoviciu, ci de Demetriu *Iercoviciu*, translator la guvernul provincial din Sibiiu.⁵²⁾ Despre el ni s-a transmis, că eră și preot și secretar al episcopului Gherasim Adamovici. *Eră contra curentului, ca să se aleagă după moartea lui Adamovici episcop de român.* A uneltit să fie ales de episcop. (când cu alegerea lui Vas. Moga 1810) A dușmănit rău pe uniți și pe secretarul unit Aron Budai. Așa scrie Samoila Clain în o apologie a sa, din 20 Mai 1798.⁵³⁾

Despre „Alexandrie“, deși s-a scris la noi românii, ca și la toate popoarele, destul de pe larg, și de repetate ori, acum 12 ani a scris dl. N. Cartoian o monografie excelentă.⁵⁴⁾ Acum subiectul e slăit total. Cu toate acestea unii o mai examinează și az încă, dar în nex cu alte conziderante. Așa de pildă în 1915, dl Iorga⁵⁵⁾ și an țartț dl V. Bogrea.⁵⁶⁾

Din toată literatura noastră veche, până acuma numai aceasta bucată de materie, e studiată deplin. *Vivant sequentes.*

Pelângă operele indicate subsol, m'am mai folosit-mă și de următoarele: Ioan *Lăzariciu* Istor. literaturii române, Sibiiu 1884 pag. 100; 108; 109. Iustin *Pop fiu*, Poesia și prosa, Oradea-mare 1870 pag. 229; 241. E. *Hodos*, Elem. de ist. literaturii, Caransebeș 1902 pag. 132 și 138. Al. Gh. *Drăghicescu* Tratat de literatura București 1887 pag. 163. Lazăr *Șăineanu* Ist. filologiei române, Bucur 1895 pag. 128; 130; 134; 147—9. *Idem* Ion Eliade Rădulescu, ca gramatic și filolog, Bucur. 1892 pag. 73—76. I. G. *Popescu*, Curs elementar de ist. lit. române Buc. 1878 pag. 50—2. Vas. Grig. *Pop*, Conspect asupra lit. române și scriitorilor ei, Bucur. 1875 pag. 65; 67. Gh. *Adamescu*, Noțiuni de istor. limbii și lit. românești, București 1894 pag. 182. *Idem* Istor. lit. române, Bucur 1913 pag. 222 și 256. Alexandru *Philippide*, Introducere în ist. limbii și lit. române, Iași 1888 pag.

⁵²⁾ *Veress* o. c. 73; 107; *Bian* o. c. 361. *Iorga* l. c. II 272

⁵³⁾ *Cipar* Arhiv. o. c. 719.

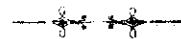
DI, *Lupaș* în lucrarea sa „12 peșitori ai episcopiei transilvane vacante dela 1796—1810“, Brașov 1916 pag. 4, nu-l înșiră între aspiranți, pe *Iercoviciu*; a uitat.

⁵⁴⁾ „Alexandria în literatura românească“, București 1910. Apreciere în rev. „Dacoromania“ Cluj I 1921 pag. 453—9 de V. *Bogrea* (ibid. și pag. 13 și 24).

⁵⁵⁾ Faze sufletești și cărți reprezentative la români cu specială privire la legăturile Alexandriei cu Mihai Viteazul. Buc. 1915. Anal. acad. române. ser. II vol. 37.

⁵⁶⁾ Ion Asen în Alexandria românească, în „Revista Istorică“ Bucur. 1920; 6 pag. 182—3.

53; 55; 153; 187; 188; 222. Aron *Densușianu* Istor. lit. române, Iași 1894 pag. 252; 255; 257; 260. Petru V. *Haneș* Literatura română modernă, Bucur. 1904, pag. 311. Nic. Tincu *Velia* Istorioară biser. pol. și națională a românilor bănățeni, Sibiiu 1865. Dr. Avram *Sădeanu* Apostolatul primilor profesori ai preparandiei noastre, Arad, 1912. Dr. T. *Botiș* și dr. A. *Sădeanu*, Cei dintâi ani din trecutul și viața preparandiei gr. or. române din Arad, Arad 1912 Gh. *Barfiu*, Părți alese din Istoria Transilvaniei Sibiiu 1899 vol. I pag. 607 și 608. Ovid *Densușianu*, Literatura română modernă, vol. I Bucur. 1920 pag. 72—4 și Romulus *Ionașcu*, Gramaticii români, Iași 1914 pag. 53—56.

Meditații despre

„Marele profet Ioan Botezătorul“

Imitație din germană de preotul Sinesiu Bistreaanu.

(Continuare)

Univ Tot profetul ne zice: „iar celce vine după mine mai mare decât mine este, căruia nu sunt vrednic plecându-mă să-i desleg cureaia încălțămintelor lui și să i-le țin. A căruia lopată este în mâna lui și va curăți aria sa și va aduna grâul său în jitniță, iar pleava o va arde cu foc nestins“.

Înțelegeți! Aria e pământul și ajungând noi la înfricoșata judecată, cum s'ar zice la trăierat, vânturând va separa grâul din neghină; iar noi fiește carele o știm spre ce scop se folosește grâul și la ce neghina. Astfel va procedea și marele judecător, și ce e demn de vieață pornește, se avântă către împărăția ceriului; iar răii în focul gheenei. Grâul e de neprețuit că ne nutrește; iar neghina e fără folos și se lapadă.

Să urmăm sfatul profetului, care cu inzistență ne îndeamnă la pocăință, ca un remediu, ca Dumnezeu privind în inimile noastre să acopere lipsa. Pocăința e un îndemn d'a părăsi păcatul, apropiindu-ne de Dumnezeu; deci să folosim grația aceasta și atunci calea ni se va netezi și vom avea parte de împărăția ceriului.

III. Matei XI. 2-10. „Iar Ioan auzind în temniță de lucrurile lui Isus, trimițând pe doi din ucenicii săi, au zis lui: Tu ești celce are să vină, sau să așteptăm pe altul? Și răspunzând Isus a zis lor: Mergeți și spuneți lui Ioan celece auziți și vedeți. Orbii văd și șchiopii umblă, leproșii se curătesc și surzii aud, morții se scoală și săracilor se propovăduște evanghelia.

Și fericit este celce nu se va turbura în mine. Și după ce s'au dus aceia, a început Isus a grăi mulțimei despre Ioan: Ce ați ieșit în pustie să vedeți? Au trestie clătita de vânt? Dar ce ați ieșit să vedeți? Au om îmbrăcat în haine moi? Iată cei-ce poartă cele moi sunt în casele regilor. Dar ce ați ieșit să vedeți? Au proroc? Adevărat vă zic: și mai pe sus de proroc; căci acesta este de care este scris: „Iată, eu trimit pe îngerul meu înaintea feții tale, care va găti calea ta înaintea ta!”

Trei rele cardinale ale timpului prezent. Profetul Ioan ne zicea: „Pocăiți-vă, căci aproape este împărăția ceriului și înainte-ne este marea judecată”.

Sf. biserică ni-l înfățișează pe profetul cu menirea de a ne predica, dar nu numai prin cuvinte, ci prin însuș propriul exemplu; iar în scopul acesta ne vine într'ajutor însuși Mântuitorul prin însemnatele cuvinte ce ni-se rostesc în prezenta evanghelie. Dumnezeuescul Mântuitor rostește poporului ce-l încungiură o cuvântare admonietoare, înfățișând pe profet ca p'un exemplu viu; iar noi să-l urmăm.

Să ne luăm de îndreptar această predică, căci de prezent suferim de trei feluri de morhuri, și adică; Șovăelnici în caracter, moliciune în trai și înclinare spre gânduri lumești.

În cuvântarea Mântuitorului e o admoniere gravă, carea merită atențiune, să fim deci cu luare aminte!

Mântuitorul vorbește poporului astfel: „Ce ați ieșit să vedeți în pustie? Au trestie clătita de vânt?” Acți ne amintim un dialog rostit de singuratici evrei: „Să mergem în pustie că acolo vom da de omul lui Dumnezeu, un al doilea Ilie, un mare profet!” Și au plecat și au împresurat pe Ioan Botezătorul, carele le vorbea despre pocăință, despre împărăția cerească și despre marea și înfricoșata judecată. Și să strecuraseră zile, dela acea zi memorabilă, așa că fiecare avea timp să judece, să controleze vorbirea profetului; și pe când Mântuitorul punea în cumpănă întrebarea aceasta și privind cu atenție în inimile ascultătorilor săi, îi atingea dureros și dojenitor par'că îi întrebă: „Ce ați ieșit să vedeți în pustie?” Aștepta apoi ca dâșii — din propria pricepere — să răspundă la întrebarea aceasta, ca să-și dovedească singuri șovăelnicul caracter. Voiă adică Mântuitorul ca să-i convingă că în pustie nu vor afla pe omul care să se asemene cu trestia, că doară știm, că trestiei îi lipsește măduva și sucule de putere și n'are tărie nici stabilitate, căci adierea unui vânt ia în respăr sârmana trestie și o tăvălește la pământ și o sugrumă: deci n'aveau să con-

sidere ca pe o trestie p'acest profet. Da, pentrucă dâșul eră stâncă și pe temelia stâncii își edifică el convingerile sale și menirea sa și p'aceea o zidiă întru eternitate. El urmă voinței divine și glasul Domnului eră steaua sa conducătoare. Deci nu ca o trestie ci ca omul de granit sta aci în vremea ce vorbea fariseilor dojenindu-i și pretinzând dela dâșii ca și ei — întocmai celorlalți oameni de rând — să dovedească criterii de pocăință. Și nu ca trestia apare el înaintea lui Irod, ci ca omul de-un caracter neșovăelnic — ca granitul — espune dâșul acelui rege efemeiat un adevăr, ca apoi să fie aruncat în temniță.

Poporul le vedea și judeca toate acestea, dar n'avea și prevederea de a le folosi în propriul favor, așa că din cuvântările profetului nu și-au agonisit vr'un câștig real. Erau șovăelnici în caracter, încât se asemănau trestiei care purtată de vânt se clătina în toate părțile.

Să fim însă cu atențiune, căci ceea-ce cuvântă Mântuitorul poporului evreu, se potrivește de minune cu timpul cel trăim, căci doară tot asupra caracterului șovăelnic — ce domină lumea — lamentăm. Și oare de ce? Pentrucă omenimea de acum se aseamănă stegulețelor de pe cutare edificiu și cari indică cursul vântului, sunt ca trestia ce se închină vântului, ei n'au temeinicie în picioarele proprii, așa că astăzi aprobă una ca alta mâne-zi s'o desaprobe, după cum îi atrage curentul favorurilor omenesti, astăzi li-se impune credința în Dumnezeu, ca apoi mâne-zi să fie conduși de vrășmașele scrieri ce dărâmă biserica creștină. Astea-s simptomele timpului, prin care se dovedește lașitate în caracter, discordie și prăpastie între oameni. Dar în vârtejul acestor învârteli stă ca pe o stâncă puternică: falnică și solidă biserica creștină; căci a edificat-o Mântuitorul și care în această lume lipsită de principii sănătoase, ține la așezămintele bisericii, atare om își are de bază stâncă aceea seculară. Mântuitorul, prea înțelept, făcând aluzie la aceste două curente ce domină opinia, adică: cei conduși de curentul modern și ateist și în legătură cu acest curent își acomodează viața; precum și p'aceia cari conduși de dogmele bisericii noastre și după principiile acestei își orientează viața lor; da ca consecință că cei dintâi își zidesc casa pe nisip și ultimii o pun pe temeiul stâncii solide. Ambele curente sunt expuse tempestaților din lume și întâiul edificiu are cu siguranță să cadă, pe când ultimul se va susține întru vecinicie.

Să ne păzim deci de a fi considerați ca trestia; iar dacă cutare individ ușuratic și alunecat în ateism s'ar încerca a modifica așezămintele bisericii noastre, or ar încerca a ne a-

demeni cu aparențe trandafirii a păcatului, noi să dovedim caracter întemeiat pe terenul de granit indicat nouă prin învățăturile Mântuitorului și atunci nu vom fi seduși și nu vom fi asemenea trestiei, ci cu curagiu și tenacitate vom ținea la principiile adevărului.

Mântuitorul întâmpină cu cuvinte dojenitoare lașitatea caracterului omenesc, întrebându-i „Ce ați ieșit să vedeți în pustie? Trestie clătită de vânt?” Și par'că ne face să'nțelegem, că privind spre curente ce conduc viața omului ne îndeamnă să alergăm la Ioan în pustie, și acolo să mergem nu cu scopul a contempla trestia purtată de vânt, căci în cazul ăsta ne dovedim ridiculi și șovăelnici în caracter, cî să dorim sincer a ne pocăi, a ne îndrepta.

Ateiștilor și celor așa ziși moderni le stă diavolul în apropiere și atare individ osândit fiind, în mod ironic îi va aminti că nu s'a îngrijit de sf. împărtășenie, deși solemn o promisese.

(Urmează)

Sărbătoarea Unirii în Caransebeș.

În 24 Ianuarie v. s'a serbat în toată țara Unirea Principatelor Române, care a fost începutul unirii tuturor Românilor.

Această zi memorabilă s'a serbat în Caransebeș cu fastul cuvenit. La ora 10 s'a făcut rugăciune de mulțămintă în catedrală, la care a asistat P. S. Sa părintele Episcop *Iosif*, corpul ofițeresc în frunte cu iubitul colonel Dl Petru *Dobricănu*, toate autoritățile civile și toate școlile în frunte cu corpul profesoral și învățătoresc, Elevii liceului au mers la biserică și s'au întors la liceu în frunte cu muzica regimentului 96, care a cântat marșuri eroice.

Rugăciunea de mulțămintă a fost săvârșită de P. On. Dni protopopi Andrei *Ghidu*, Spiridon *Sandru* și George *Petrescu* cu asistența diaconilor Martin *Rădoi* și I. *Medelean*.

După rugăciune au avut loc serbări școlare la Institutul teologic, la liceul „Traian Doda” și la școala normală. Școala medie și școala primară au serbat împreună cu liceul, contribuind cu coruri și declamări.

Serbările au început cu imnul regal.

La serbarea dela institutul teologic și dela școala normală a participat și P. Sf. Sa părintele Episcop *Iosif*, care în ambele locuri a rostit și câte o cuvântare, dând elevilor sfaturi prețioase, îndemnându-i la muncă, la iubire de neam, de patrie și de biserică.

Discursurile festive le-a ținut la Institutul teologic profesorul Vasile *Loichiță*, la liceu profesorul Iancu *Călfun*, iar la școala normală profesorul Iuliu *Vuia*.

La serbarea dela liceu a luat parte și un public numeros și select, doamne și domni.

Afară de discursul festiv au mai fost coruri și declamațiuni.

Corurile au fost conduse de profesorii Antoniu *Sequens*, (institutul teologic și școala normală sup.), Petru *Bancea* (liceu și școala civilă), Nicolae *Tomiciu* (școala normală inf.).

La liceu muzica regimentului 96 sub conducerea abilă a Dlui Locotenent *Momocel* a executat și frumoasa compoziție de Porumbescu „Crai nou”, care a plăcut mult.

După masă a avut loc o convenire socială la casina română. Aici Dl profesor Vasile *Loichiță* a aflat ocaziunea potrivită de a vorbi distinsului public prezent despre marele poet St. O. *Iosif* citind totodată mai multe perle din poeziile acestui delicat poet. Pentru frumoasa conferință Dl Vasile *Loichiță* a fost viu felicitat.

Peste tot a domnit în această zi mare, mare însuflețire.

Manifestații culturale frumoase în Gătaia

Tinerimea română și comitetul parochial ort. rom. din frunțașă comună Gătaia, sub conducerea D-lui învățător Ioan *Iosif Copăceanu*, a pus la cale o serie întregă de prețioase mișcări culturale, pentru dezvoltarea, înaintarea și înflorirea acestei comune frunțașe, care este un puternic centru în acest ținut de pe valea *Borzavei* și de care în viitorul apropiat se leagă mari speranțe de propagare culturală pentru tot ce e național și românesc.

Cu ocazia sa. sărbători ale Botezului s'au aranjat mari petreceri cu teatru și joc. S'a jucat cu tinerimea din loc cu succes foarte bun piesele următoare: „Moise Păcurariu” piesă populară în 4 acte și 1 tablou de D-r *Stoica*, „Comoara” piesă populară în 1 act de F. *Sânjoan*, „Sărac bine, că mult rău aștepți” piesă populară în 4 acte de M. *Drăgan*. Pe lângă câștigul moral a fost și un frumos venit material ajungând la suma de peste 3000 lei, cam s'a dat pentru renovarea sf. biserici din loc, care are lipsă ardentă de reparare.

În pauză s'a jucat foarte bine, frumosul nostru joc național „Călușeriul și Bătuta” de tinerimea de loc.

La aceste mari petreceri a luat parte și a concertat și vestitul cor mixt din frunțașă comună *Bocșa-română*, de sub conducerea D-lui *Vuc* student la academia comercială din *Milano (Italia)*, care a excelat prin frumoasele sale cântări.

Pentru acest concurs prețios și rar, se mulțumește sincer tuturor D-ilor coriști și coriste, precum și d-lui dirigent al corului Vuc, cari au adus prin participarea lor jertfă însemnată pentru sf. noastră biserică, lăsând tot odată o impresiune vie și neștearsă, în sufletul și inima noastră a tuturor.

Preotul local Dl. Raica prin două vorbiri frumoase și mișcătoare mulțumește tinerimei din loc, precum și coriștilor pentru programul desfășurat.

Cu această ocaziune au intrat următoarele suprasolviri: D-nii Iosif Matcovits. comerciant 200 lei, Trifu Almăjan măcelar 100 lei, Emanoil Bălan cassar C.F.R. 105 lei, George Fisan proprietar 75 lei, Eugen Scheser dirig. poștal 20 lei, Ioa Ranz mecanic 20 lei, George Pava notar 25 lei. Patrachie Milos, contabil la banca comercială, Eugen Stern proprietar 40 lei, Patrachie Rămneanțiu deputat dietal 20 lei, și Nicolae Catina învățător 20 lei. Căroră li se exprimă cele mai sincere mulțumiri din partea poporului și a sf. biserici, pentru maritimioasele supra-solviri.

Toate acestea lucruri frumoase și mișcări culturale prețioase se datoresc harnicului învățător D-lui Ioan Iosif Copăcianu, care decând e la noi în comună nu a pregetat nici o osteneală, pentru prosperarea acestei fruntașe comune, mai departe și înțeleptului comitet parochial bisericesc, precum și harnicei tinerimi adulte, cari toți li dau mână de ajutor întru toate pentru ridicarea și bunăstarea poporului nostru românesc din fruntașa noastră comună.

Gătaia, la 27 Ianuarie 1923.

Comitetul aranjator.

Ș T I R I

Biserici noi în Timișoara. Consiliul orașului Timișoara a luat în buget suma de 500.000 Lei, destinați pentru clădirea a 2 biserici ortodoxe române, una în cartierul Principele Carol și alta în Cetate.

P. On. Dn. Lazăr Triteanu, protopop, asesor consistorial în Sibiu a fost primit în tagma monahală a mănăstirii Hodoș-Bodrog prin P. S. Sa părintele episcop al Aradului I. I. Papp, obținând numele de *Lucian*. Se știe, că Dl. Triteanu a fost ales arhieru titular și va purta numele de Craioveanu. În curând va avea loc hirotonirea noului arhieru. Felicitările noastre!

Un episcop cere în senat sprijin pentru biserică. Episcopul **Vartolomeu** în ședința din 3 Februarie a senatului roagă pe Dl ministru al domeniilor să rezerve terenuri pentru construirea de biserici și locuințe pentru preoți. Asemenea pentru cimitire și case de cultură bisericăscă. Roagă apoi pe d-nii miniștri de finanțe și de culte să rezolve cât mai urgent chestiunea caselor parohiale. Mai cere indemnizație de chirie pentru cler și paraclisieri. Dl Vintilă Brătianu răspunde, că întru cât depinde de dsa, nu se împotrivesc, dacă ministrul de rezort își va echilibra astfel bugetul, ca să poată fi sa-

tisfăcute aceste cereri. Tot P. S. Sa Episcopul **Vartolomeu** se plânge că bisericile sunt goale din pricină că autoritățile și unii particulari lucrează în zilele de Duminică și sărbători. Roagă pe Dl ministru de interne să ordone respectarea repausului duminical.

Alegere de episcopi. Guvernul a hotărât convocarea marelui colegiu și completarea episcopilor vacante din vechiul regat, precum și înființarea episcopiei ortodoxe din Bălți. Dnii miniștri Cosma și Moșoiu au cerut să se înființeze episcopie și la Timișoara. Consiliul de miniștri a aprobat în principiu înființarea acestei episcopii.

Tipografie românească s'a deschis în Deva. Toți Românii s'o sprijinească.

Proiectul de nouă constituție. Articollii 23 și 24 din noua Constituție, referitori la Culte sună astfel: Libertatea conștiinței este absolută. Statul garantează tuturor cultelor o deopotrivă libertate și protecțiune, întrucât exercițiul lor nu aduce atingere ordinii publice, bunelor moravuri și legilor de organizare ale Statului. Religiuinea creștină ortodoxă fiind religiuinea majorității Românilor, are întâietate în Stat. Biserica ortodoxă română este și rămâne neatârnată de orice chiriarchie străină, păstrându-și însă unitatea cu Biserica ecumenică a Răsăritului în privința dogmelor. În tot regatul României Biserica creștină ortodoxă va avea o organizație unitară, cu participarea tuturor elementelor ei constitutive, clerici și mireni. O lege specială va statornici principiile fundamentale ale acestei organizații unitare, precum și modalitatea după care Biserica își va reglementa, conduce și administra, prin organele sale proprii și sub controlul Statului, chestiunile sale religioase, culturale, fundaționale și epitropești. Chestiunile spirituale și economice ale bisericii ortodoxe române se vor regula de o singură autoritate sinodală centrală. Mitropoliții și episcopii Bisericii ortodoxe române se vor alege potrivit unei singure legi speciale. Raporturile dintre diferitele culte și Stat se vor stabili prin lege.

Tinerimea română din fruntașa comună Gătaia, sub conducerea harnicului învățător Ioan Iosif Copăcianu, aranjază Duminecă în 18 Februarie (la prindearea postului) o petrecere cu teatru și joc. Se vor juca piesele următoare: „Talpa iadului“ piesă populară în 2 acte, de Rădulescu-Niger, „Vlăduțul mamei“ piesă populară în 1 act de Lupea, „Țiganul în căruță“ dialog comic în 2 acte de E. Suciu. „Insuratulul“ monolog. „Arde în țigănie“ monolog comic de E. Suciu. Venitul curat este destinat pentru repararea sf. biserici din loc. Gătaia, la 1 Februarie 1923: *Comitetul aranjator*.

Ședința Academiei Române. Academia română a ținut Vineri la orele 3 d. a. ședință publică, sub președinția d-lui profesor V. Pârvan.

Între altele dl D. Onciul, președintele Academiei spune că în timpul sărbătorilor Crăciunului, d. Iacob Negruzzi, membru al Academiei a împlinit vârsta de 80 de ani: d-sa a fost ales membru al Academiei acum 42 de ani și-i al doilea din cei mai bătrâni, primul fiind d. Poni. Activitatea culturală a dlui Iacob Negruzzi este una din cele mai distinse. D-sa a condus timp de 28 de ani revista „Convorbiri Literare“ unde a colaborat cu nenumărate scrieri originale, iar prin directivele sănătoase pe cari le-a dat, a putut să atragă colaboratori de valoare, ca Vasile Alexandri, Creangă, Maiorescu, Conta, Eminescu, nume cari au ilustrat paginile revistei și au adus

reale foloase literaturii noastre. Ca membru al Academiei române a depus o rodnică activitate în folosul acestei înalte instituții de cultură și în folosul țării. Foarte emoționat de felicitările ce-i aduce președintele Academiei, d. Iacob Negruzzi spune că întodeauna sentimentele sale au fost foarte adânci, în ce privește propășirea culturii naționale românești, și promite că va munci și de-acum încolo cu aceeași râvnă. D. D. Onciul, președintele Academiei, luând din nou cuvântul, evocă memoria marelui filolog român profesorul Ion Urban Iarnik, mort zilele trecute la Praga. În 1879 a fost ales membru al Academiei române, iar în 1918 membru de onoare. Acest om, cu sentimentele sale atât de românești, ne ajunsese atât de drag, încât îl privim ca pe cel mai bun român. La înmormântarea lui, Academia română, reprezentată prin ministrul nostru la Praga, i-a adus toate elogiile, așa cum se cuvine unui mare român. Onoare memoriei lui.

Exportul nostru cu Ungaria. În ce privește importul Ungariei, dintre toate statele România ocupă locul cel dintâi.

După biroul statistic din Budapesta, Ungaria a importat din România în decurs de 9 luni, 8 $\frac{1}{2}$ milioane măști metrice mărfuri, dintre cari, în primul rând lemne de foc și de construcție precum și benzină. Aproape exclusiv din România a importat toate vitele atât în stare vie cât și tăiate. S'au exportat din România în total 9976 vite și 1622 porci.

În comparație cu aceste 8 $\frac{1}{2}$ milioane importate din România, Ungaria a exportat la noi în același timp d'abea vre-o 320 mii măști, toate articole de fierărie și mașini agricole.

Din cele înșirate vedem, că Ungaria este avizată la importul din România, deci trebuie să mai lase ura și să trăiască în bune condițiuni cu noi.

Farmacie românească s'a deschis în Lugoj, proprietatea unui bănățean. Suntem datori s'o sprijinim.

Ajutorul celor mici pentru biserica din Gătaia. Cu ocaziunea ss. sărbători ale Crăciunului și la Anul-nou micii școlari din frunțașă comună Gătaia, de sub conducerea Dlui învățător Nicolae Călnicianu au dat un concert împreună cu „Poemul Unirii” cari au fost executate cu precizie și au plăcut mult publicului. Numai laudă se cuvine micilor școlari și Dlui învățător Nicolae Călnicianu. Venitul curat în sumă de 850 lei, s-a depus pentru renovarea sf. biserici gr-ort. din loc. Gătaia, la 20 Ianuarie 1923: *Comitetul Parochial.*

Universitatea din București închisă. În urma agitațiilor studențești pe chestia evreiască senatul universității din București a decis închiderea universității și a tuturor institutelor, laboratoarelor și clinicelor adnexe ei, precum și închiderea cantinelor și căminurilor universitare, a internatului teologic și suspendarea burselor începând din 3 Februarie și până la sfârșitul acestui an școlar Universitatea din Cluj s'a închis.

Delapidări mari în Rusia. Unii dintre șefii bolșevici ruși au comis delapidări mari. Unul, Zinoviev, a cumpărat un splendid colier de diamante pentru o femeie. Altul, Radek, a cheltuit în șase luni 2 milioane patru sute mii ruble aur sub pretext că famentează revoluția în Egipt, Bulgaria și Turcia. În realitate a cumpărat cu acești bani diferite acțiuni la întreprinderi industriale. Sărman popor rusesc.

VARIETĂȚI.

Caravane cu cărți.

Lipsa gustului pentru cetit, ce o înregistrăm și noi de o seamă de vreme, s'a întins ca o epidemie a fostului război asupra tuturor țărilor mari și mici, învingătoare și învinse. Sunt foarte puțini aceia cari mai cetelesc azi o carte bună, o carte serioasă; astfel de scrieri — de mai apar din când în când — rămân de le bate praful prin vitrine și prin rafturi. Cetitorii — căci există totuși această specie de oameni — nu simt nevoie de hrană sufletească ci de distracție. Iar ceace se cetește azi, la noi ca și în alte părți, sunt opere croite anume pe măsura vremilor tulburi și a înclinărilor bolnave sufletești a publicului, de oameni cari știu să tragă folos din astfel de situații.

Câta vreme însă noi stăm cu mâinile în sân și privim apatici la aceste stări de lucruri, în alte țări oamenii caută să împiedice și să stârpească acest rău. În Germania, Anglia și Franța s'a pornit o adevărată goană împotriva cărților cu conținut pornografic, acel gunoi literar ce otrăvește sufletele. În unele orașe chiar au fost adunate din librării toate publicațiile de acest soi, strânse grămadă și arse în mijlocul pieții. În felul acesta au fost stărpiți mulții microbi, ce infectau moralul societății. Americanii au făcut și mai mult. Ei după ce curățiră ogorul plin de balării al scrisului s'au gândit să-l samene cum se cuvine. Au reeditat cărți bune epuizate și incurajează orice talente de valoare. Pentru ca dragostea de carte să pătrundă până și în cele mai întunecate unghiuri ale țării, s'au organizat caravane cu cărți cari de doi ani de zile cutreieră satele acelea izolate, așezăminte unde cartea nu-i de nimeni cerută și nici iubită nu-i. Cărțile sunt transportate din loc în loc cu autocamioane. Până în prezent bibliotecile acestea ambulante au avut un succes neînsemnat, americanii însă sunt convinși că vor avea mai mare în viitor.

Bibliografie.

A apărut: „*Un cuvânt la reformarea învățământului religios.*” Disertațiune ținută la Congresul catihetic al Asociațiunii clerului „Andrieu Șaguna” din Mitropolia Ardealului, Bănatului, Crișanei și Maramureșului, în 3/16 Noemvrie 1922, la Sibiu, de *Dr. Petru Barbu*. Prețul: Lei 5.— Se poate comanda la *Librăria Diecezană, Caransebeș (Bănat).*

La Librăria Diecezană din Caransebeș

a sosit mare asortiment de

Coarde

pentru vioară, cello, bas,
tambal și pene pentru clarinet.